

Издази три
пут у месецу
на 1 табаку.
Претплата се
шаље напред
уредништву
Неплаћена
писма од не-
редовних до-
писника не-
примају се.

ПАСТИР

За све српске
крајеве стаје
на годину
60 гр. или
6 ф. на по
године 30 гр.
или 3 ф.ор.
на три мес.
15 гр. или
1. ф.ор. и 50
новчића.

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЈА.

Издаје и уређује РЕКТОР ВОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА Николa Поповић.

САДРЖАЈ: — Поглед на Историју. — Катихизација. — Печерска лавра. — Заробљена девојчица. — Јавна благодарност. — Некролог.

Поглед на историју српске цркве од почетка XV века до најновијих времена.

(Свршетак.)

Тако је то трајало све од времена патријарха Ђирила I, који је живео за времена Лазара Лазаревића деспота српског, под којим се и угасила независност српска, и тек у малом нечем јошт неку годину под Бранковићем заостала; — па и за време патријарха Арсенија II, кад су турци особито велики намет на српску патријаршију наметнули били и србе безчовечно мучили и глобили; — опет је паства Христова остајала верна својим пастирима, трпећи у купно сваке незгоде и насиља од турака за време 13. патријараха, који су српском црквом, у врло чемерна и бурна времена управљали, — до Арсенија III. Чарнојевића. У то вријеме највећа опасност претијаше српској цркви од Османизма. Турци заративши се са Ђерманским ћесаром Леополдом, терали су силом бједне србе, да се одричу крста и да са њима, против крштенога цара ратују. Срби волејаху оставити огњишта своја, гробове својих праотаца, дивне храмове у славу Богу подигнуте и сву имаовину своју само да би веру своју сачували; па тако 1.690 године са својим

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

митроносцем Арсенијем, на позив Берманског цара Леополда, из околине Пећске, Баковачке, Призренске и других крене се на 37—40 хиљада породица у Ћесарију и настане се по Срему, Бачкој, Банату и уз Дунав до варошице св. Андрије.

Јошт и пре прелазка патријарха Арсенија, црква је православна у српском народу пресађена била на левој обали Дунава: Срби су се и пре Арсенија изсељавали из Србије и насељавали у Срему, Бачкој и Банату, као што се изселише под Јеленом деспотицом, под Ђурђем Бранковићем, кад је овај дао Београд Угрима за неке сремске и банатске градове; а особито се много изселило било Срба за време владе Угарског краља Матије Корвина (преко 500.000). Пресељени срби имађаху своје епископе и архијепископе и слободу богослужења православно Источне цркве.

По прелзку патријарха Арсенија у Ћесарију са народом, околина Пећске патријаршије, остане по готову пуста. Ту се населе дивљи Арнаути вере мухамедове, који су више били налик на зверове, неголи на људе разумом и слободном вољом обдарене. Срба је заостало било неки број и то сиrotних, на својим огњиштима чемерним, небројећи да имаду у себи живота, и стрепећи сваки час од свирепих Арнаута. Напошљетку намисле и они бежати у Ћесарију, да спасавања себи потраже. У 1.737-ој години, крене се опет неки део народа српског, са својим патријархом Арсенијем IV Шакабентом у Ћесарију. Једва да је и врло мали део народа српског у Ћесарију умакао; но буде жртва освете турске.

На патријаршки престо, после пресељења Арсенија IV долазили су за патријархе по већој чести Грци. Њима, као намесницима св. Апостола, није лежало на срцу благостање пастве поверене им и цркве Христове, — но глобили су бједне христјане, натурајући им велике дације као димницу, свештеничку мирију и т. д. само да зајазе своју неситост; а овамо делећи све добити са душманима вере Христове — турцима. То је трајало до године 1.765-те. Пред-

пошљедни патријарах био је Василије Бркић србин; а потоњи Хаџи Калиник, за кога неки веле да је био Србин и из Гроцке родом, а неки веле да је био грк из Цариграда. Грци су тежили, да постављају у Пећи за патријархе српске грке (сви епископи у то време у турској царевини, били су слати из цариграда и то Грци, као што то и данас постоји у свима областима турским) а код Срба врло је укореењена била мрзост на грке, због оних што пре заузимаху места патријаршеска: Кирила и Гаврила у Пећи који су врло гнусне поступке чинили⁵⁾ те тако немогући се сложити, српка патријаршија подпадне под Цариградску, с тим да ова султану за њу плаћа сваке године по 40 кеса новаца (200.000 гроша) данка.

Тад се угаси и потоња светлост српске Јерархије и српском црквом у тим крајевима почну руководити грчке владике, које и до данас тако постоји. —

На сјеверо-источној страни бивше државе српске, између реке Дрине и Тимока, по попливу мухамеданском, сачувало се православље у српском роду, по самом положају места. Високе планине и брда шумом покривене, које су тај простор заузимале, у које је народ српски, за сачувати веру образ и поштење, — оставивши куће своје и имања зловним отимачима, — умакао био, постадоше села. Турци се насељаваху само по варошима и варошицама у остављене куће од Срба, укупно живећи и уживајући благовања и рехатлуке у највећим раскошима, — па зато и небеху у додиру са србима. Срби су тако могли исповедати св. Христову веру и на миру бити од мухамеданаца за неко време. С друге стране заклањато је бједно српство у својој вјери православној, својим јунацима — хајдучима, — који се одметаху у планине, бранећи слободу, и бједну браћу од турака.

Највећи утисак у души бједног и очајавајућег народа српског, за сачувати веру православно, имале су дивне Ла-

5) За обопцу приповеда се да су се потурчили. Гласник IV св. част стр. 46. Беседе Јанићија владике страна 321.

вре — манастири, — који су подигнути били у славу Божију, од благочестивих владара дома немањина. Зар Студеница својом красотом није трогавала, и зар, не трогавала и сад србина? Зар Дечани својом висином и дивотом није био узор и онда и сада срцу и души српској? зар Жича, — њене развалине. — венчарница српских краљева, неприводни сада србина на мисао узвишену, свету, да ће још у њој венчаних бити српских краљева, — па и други манастири, који су владари у славу Божију подигнули?

У њиховим развалинама, свакада се налазило частних и благочестивих стараца, — свештеника, — који су кријући се скупљали око себе паству своју; утврђавајући је у вери Христовој и представљајући јој, да віером Исуса Христа и добрим діелима, може се заслужити милос Божија. Народ српски, слушајући ријечи ових благочестивих стараца, које су Духом Божијим задахнуте, разилазио се колибама својим, са сакрушеним срцем, учећи своје млађе да корачају трагом њиховим, — чисто у души одморивши се од јада, које су им мусулмани чинили.

На многим местима, свештеници са бједним народом скупивши се код храмова Богу у славу подигнутих, били су жртва дивље јарости и насиља турског. Поштеђиван је ретко ко бивао од ужасне смрти; а храмови опљачкани предавани су развалинама, — праху и пепелу или пламену.

Побожност и оданост к цркви православној код срба на сјеверо-истоку бивше Душанове империје (у данашњој Србији) није ослабљавала. Срби се нису страшили грдних ужаса, који су им турци чинили; но подизаху опет храмове Богу истином или на местима, ће су пре цркве биле и од свиріепих турака порушене, или су се завлачили у гудуре и провалије, па ту цркве подизали по заклонивши се од свиріепих очіу мухамеданаца ⁶⁾

6) Заиста, нека човек путује по Србији, и другим крајевима земље српске, које су још под турцима, наћи ће готово, у сваком селу и засеку по

Све је то тако трајало кроз толике векове, и србском црквом и у овим крајевима управљалису Грчке владике и Епископи ⁷⁾ до године 1831 кад на архиепископско — Београдском столу угледасмо Србина Милентија као архипастира; а том је узрок био блажено-почивши Књаз Милош, који извојева слободу србији, и запламти жеље срба и подстаче их к тежњи, — да нетреба више робовати.

Срби на левој обали Саве и Дунава живећи, и срби у кнежини србској, поносе се тим, што имају митроносце своју рођену браћу, — србе; — а срби под турцима живећи јошт слушају св. литургију од својих митроносаца на грчком (иелинском) језику, — место дивног славено-црквеног језика. Боже драги! Докле ће то трајати?!....

једну или више црквина. У самом овом срезу Моравичком има их више од тридесет. То је јасан знак и доказ, оданости српске источної цркви, — па ма и ако су били под врло великим и тешким притиском.

- 7) У првој половини осамнаестог столећја познат је само као архиепископ Ваљевски Доситије Николић, који је завладичен у 1717 години од патриарха Пењског Мојсеја; а тек од 1751 године налазимо да су били ваљевски архиепископи: Пајсије, Јоаким, Данило I, Антим, Данило II (алаук) до Мелентија Никшића, који је по устанку кнеза Милоша за архиепископа произведен и преселио своју столицу у Шабац.

13. Марта 1870 год.

У Ивањици.

Светоз. Бор. Поповић

Србске Катихезе на основу синодалнога катихезиса

(Од проте Н. Беговића.)

(Продужење.)

Више примјера навести како су за вјеру мучени и убијани: „три младића у вавилонској пећи.“ Апостоли, св. Ђурађ, свети Дмитар, цар Лазар на Косову 1389. године. Ђурађ кратовач, свети Теодор. Србљи су на коцу муке трпили и умирали за вјеру. У Марчи — у шумберку и од

„уніе“ поубијани многи свјештеници... србека мати учила је свога сина да радије погине, а душе своје неогријеші:

„Боље ти је изгубити главу,

„Него своју огријешити душу!“

Овђе нешто о србским горе споменутиим мученицима: страдања младога србина Ђурђа кратовца описана су у београдском „пастиру“ 1869 год. — живот и страдања младога србина Теодора Сладића држе се још у предању нашега народа око комоговине, ту се у цркви чува св. рука његова. — Теодор се је родио у кукурузарима код Костајнице у Банији. Страдао је под козаром у Босни. Ту је изгинула цијела „компанија“ уметичка заједно са капитаном међидом. Моћи Теодорове сачуване су у манастиру Моштаници, близу дубице. А од тале по жељи народа србскога пренешене буду у Комоговину, србски манастир. —

Сваки уломак овај кад се преповіеди діеци, ваља разломити на питања да діеца утубе. Посље наводити діецу да они склапају приповіедано у свезу. Тако науче подпуно. А такове ствари діеца радо примају!

О светом писму.

Читај питање 4. то Јово! — Читај даље питање 5. — Подвучите те ријечи: „Божје слово“, даље: „пророке“ и „апостоле.“

Діецо! то је књига, које ћемо се држати. Из св. писма ваш је катихизис написан кратко, а Библија је велика књига. У цркви сте видели св. „Јеванђеље“ и „Апостол“, па још има тога. Пророци су писали „Стари завіет“, а апостоли су писали „Нови завіет.“ Пророке је учио дух свети, а апостоле Христос Спаситељ. Пророк је био св. Илија. Апостоли су били св. Петар и Павао. То су били учитељи народа. Иза апостола Христових писали су књиге св. људи. Ове књиге зову се „Црквена повіестница.“

Пазите да вас питам: Чије су ријечи у св. писму? —

Божије. Тко је писао св. писмо? — Тко је казивао пророчима слово Божије? — Тко је апостоле учио? — Именујте кога пророка? — Па апостола? — Приповједи то све лијепи Павле! — Кажи ти Глишо из Катихизиса: шта је то св. писмо? —

Узрастної дієци тога се више каже. Наіпре нагласити истину. Бог говори истину. За то нам је св. писмо од велике помоћи. За тим казати: да је Бог пошиљао одабране људе да народ уче истини Божијој. (Овђе живот Аврамов својски казати). Тадај нијесу народи још имали књиге; већ су учили *устмено*. — Бог је дао Мојсију *писани* закон... писмо је помогло да се віера сачува чиста и распространи по свијету. Србин који незна читати сам рече: „слијеп сам код очіу.“ — Ми знамо из књиге како је Бог свијет створио; знамо како је Бог народе подијелио на различне језике; знамо колико је свијет стар. — Од створења до Христа има 5508 год., а од Христа данас бројимо 1870 год. Без књиге неби ми знали ништа од тога! —

Из црквене повієстнице казати о саборима као што је већ напред речено „о віери.“ Затим нагласити славенске учитеље Ђирила и Метода, који су на наш језик превели св. писмо. Од њих имамо наше писмо!

Тако кад се појмови утврде, онда се може по све лако дієци доказати и унутрањи разред књиге н. пр. стари завіет — нови завіет. Завіет је обећање Божије. —

Останимо за сад код језгре; па ако се брзо с народом спремимо, лако ћемо после и поједине ријечи моћи тумачити. Само се неугледајмо у туђе віере; већ да држимо на бриги наш клонули народ; па дајмо му ствар. Ја бар неувіјам да је сваковрстни пуризам за дієцу тако силна наука. А тога има и у Платонову Катихизису!! Њемци можда могу својој дієци дати питање н. пр. Was heist erschaffen?? Али Србин нека то не прима!

Далеко ће наш овај посао боље напредовати ако се мјесто туђинске књиге, послужимо са нашом природном и живом књигом — са *јавним духом србскога народа*. То су наше србске піесме и остали тај бисер народни. Баш је школа за то да обшти дух понови и оживи у појединцу. Народ нам одише својим духом; али је појединац Србин клонуо под туђинским упливом!... Стихове славенске из св. писма ето цитира Раић, Платон и др. па не помаже. Дієца данас све заборава, што су іуче научила. Тако је и с нашим „молитвама!“ На дневном је реду рієч нашиє људи: „знао сам све молитве; али сам богме поборавио...“ „Незнам већ ни моје име...“ „Иште шваба своіє крисартикуле...“

Дакле, да ова задаћа наша о „истини“ Божијој збиља іош іаче удари дієци у очи и душу, ваља то подпомоћи са народном ризницом. Ради примієра ево само ово: Мати Краљевића Марка учила, да говори истину, па му вели:

„Немој сине! говорити криво.

„Ни по бабу... ни по стричевима: —

„Већ по правди Бога истинога!“

„Сан је лажа... а Бог је истина:

Сад све даље што долази у Катихизису оставимо нека дієца читају онако као и „Символ“ ради забаве.)

(Продужиће се.)

Лавра Печерска (монастир успења св. Богородице у Русіи.)

(од М. М.)

Величествено се представља ово велико двобојно, крестообразно прекрасно зданије, кад се кроз западње или св. вратнице уђе у авліу Лавреку. Над стреом подижу се повисоко дувари, кои су сви живописани прекрасним светитељима. Олар је округао имајући іош од земље своіє испупчености коіє се продужују скоро до средњег кубета, а мало је мања нешто од главнога. Дувари од западне стране, јужни и северни као и у Михаіловог монастира продужени су, правећи сокачић од неколикохвати дуг до главни врата црквени,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

кроз која се улази у ову прекрасну и величествену цркву, подигнуту у славу успења св. Богородице. Ове две четвороугалне испупчености као и сокачић и дувар више њега извајани су разним, прекрасним, простим, лепим изображењима, у којима се је огледао дух Руске кичице у њежној бои и славенској рудн. Над кровом зеленим горњим подижу се 6. огромни, упоредни, позлаћени кубета као у Софи, св. Михаилу и братском манастиру. Међу овима гордо подвже главу највеће и најлепше на саставу пречастна крста кубе са својим прекрасним у галванској струји позлаћеним главама. Већ сам дошао најбогатнијем храму кијевском, разглашеном поцелом пространом царству овом, кога слава њеје могла остати ни нама непозната и неприступна, код храма успења св. Богородице царице плахериске, која је с' неба послала у виду огњеног пламена своје знамење, да јој се дом направи, у коме ће она становати и кога ће хранити и чувати. Неможе човек уздржати и обуздати своје љубопитство и побожност дошавши овом величественом храму а да уњ неухе и непоклони се вечном Судњи, најправеднијем и неизменљивом Створитељу васионе. Ја обвладан овим већ се кроз поменути сокачић преко 6 степени до врата и 3 иза ових спусти, кои су ваљда у име 9 сила небесни основани, да би на сви 9 добродетељи помишљали при уласку у овај св. храм и заборавили све светске незгоде и терете. Чудновато куца срце човеку, које ни здраво ни болно стање а чисто тихо побожно показује при уласку уњ напуњеном страхопочитањем, нежношћу, благошћу и тихошћу, над који ма се узвиси скромна и најсветија готовост пасти пред лицем Бога као слаби и нејаки црвић у прашину и казати: све је ништа, само си ти један велики и вечни Боже, ево и мене твога немоћног и слабог црвића, да ти се поклоним онолико, колико могу, а ти чуј молитву моју!" Још другчије куца срце човека при излазу из овог св. места. Крв његова другчије тече при повратку из овог св. храма. Она се прави сладошћу помешаном медом и млеком и све чести тела поји и напаја милинама, које се тек само овим стањем и расположењем човека добивају. Истина лекари и видари држе два главна тока крви, редовни или здрави, и неуредни или нездрави, но још се овим двама два могу додати, која поменух, који нити су редовни ни нередовни, а чисто други равни при изласку и уласку у овај св. храм. Незна човек куда пре да се обрне и коме ли вел. светцу да се помоли, да молитву његову са својом понесе вечном и најправеднијем суштаству, Богу?

Сав је овај храм диван, као што му је и постанак чудноват, који је у првом свом величанству равнао се небесним трептењим

звездама наџ. Од њега су у старо време све руске цркве и манастири узимали цртеже. Небесном светлошћу ознаменовано је место где ће се дом царице влахеринске направити, с којом је заједно и цртеж и изгледина њена показана овим св. људима и свештенослужитељима, над којим се је местом старозаветно чудо Гедеоновог руна показало. Таинственим гласом изображења распетог Спаса варијажском кнезу Симеону опредељена је била дужина, ширина и висина овог храма. Златним својим појасом мериво је он ову, кога је заједно са венцем својим кнежевским и другим украсима златним и драгоценим подаро поменутом изображењу. Ови су украси Антонијем преподобним на украсе и грађење овог св. храма дати. Живостае је њен главни седмобојни подломајући се под многим златом, драгим каменом, дијамантом, сафиром и рубином, које се тек из тисућу и једне ноћи могу поњати, који необични блесак од себе пуштају овом полумрачном здању, напуњеном тајанственошћу, чудноватошћу и одвлачећи душу уображеним појама (слисејским) рајским. Изображења су скоро сва по старом грчком начину ограђена, која од многих утрпаних украса, прекомерне висине, тамноће и потавности своје скоро се и невиде и о њима не могу ништа ни казати. Више царских двери велико прекрасно изображење царице небесне влахеринске, висе сво у драгом камену, бисеру, дијаманту и злату, које у овом пола-тамном храму као преодница и данца пред излазењим сунцем светљаше се. Она се само може уобразити са својим светлењим драгим камењем, кад се песма наша народна прочита, која описује злаћану синију, на синији савијену гују (цара змијског) која у зубима драгв камен држи, покрај ког се види вечерати, у по ноћи као у по дана; или басну цара змијског лежећег у подземном свету на драгом камењу, на коме је круна од драгог камена, те се светли у црној земљици, као сунце на црној земљици. Светлење је ово чудновато, кога ја у мом веку први пут видех. Ово се изображење спушта побожном народу да га целује. С десне је стране велико изображење равно-апостолног св. кнеза Владимира сво у злату и дијамантима. Ниже њега је први архиђакон Стеван великомученик, такође сав у злату и дијамантима, само мало мањи. Још многа изображења, које би ми требало много времена да само побројим. На северној страни у углу стари сребрни кивот напуњен је разним честицама светих мошти печерских, а на десној или јужној први основатељ лавре преподобни Теодосије, њега се братија није хтела лишавати и при молитвама, те га донесу овде из даљних дејина у којима се најпре налазио. Он је по речима Нестора

блистао се као месец а више његовог кивота златног изображени су светци у виду трепетајућих звездица на ведром небу, јер их је Нестор срањивао са звездама на тврдом руском небу, које је представљала лавра. На западном дувару изображени су велики кнезови чинећи добра људима. Овде је лепа, камења гробница у левом углу Константина Острошког кнеза великог, који је много од Сардинаца гоњен и претрпιο, заштићавајући православије. У камену је изрезан у свом војеном оделу и оклопу, а сарањен је 1533. г. Како се велики муж, који је живот свој постарао се продужити, и данас још слави и спомиње?! Овде су још следејуће прекрасне гробнице Петра Могиле, многозаслужног за веру, цркву и отаџбину 1647., архимандрита лавре Гизела 1683. пријемника првог и писатеља. Трећа величанствена гробница грофа Османлија Задунавског, која има надписе златним словима: „Вземля Росія! предъ тобою гробъ Задунайскаго.“ Овај је Задунајски гроф Петар Александровић Румњанцев провскођења србског из аустријских Срба, од куда му је и презиме Румњанцев од Руме дошло. Гроф Петар Александровић 1797. Гробница Варлама јасенског, митрополита киевског 1707. У сребрном њивоту I митрополит киевски Михаил свети и глава равноапостолног в. кнеза Владимира. Да се опет повратим дивном живостасу, на коме су им знатна прастара изражења сва у злату и дијамантима; 12 апостола, свију пророка и праотаца, двери царске салвиене су од чиста сребра, кога ће можда неколико десетина ако не стотина ока бити. Њих је направно бољар Шерешев, друг Петра великог у биткама и украсима црквеним. Престо или часна трпеза сва је од сребра, кога је направила кћи Петра великог, на њ су изливена разна изображења светаца. С обе стране изображења су у олтару молених се јерарха, а над горњим местом мозаиком по старом начину изображена је тајна вечера. Спас даје апостолима једним вино а другим леб, који су као и у Софији. Он је велики, заједно са апостолима за цели раст човечјив у златним хаљинама блистајућим. Осим ове главне цркве или олтара још у овом светом храму има девет цркава које на доњем које на горњем боју. С јужне стране к олтару главном две су цркве једна аранђелова а друга Јована богослова. У овој последњој чува се чудотворно изображење преподобног Теодосија сво у злату и дијамантима. Са смиреном невинном и детињастом простодушношћу моли се в. к Игор пред мученичком смрћу. Ово се изображење сачувало од прастарих времена после толиког рушења за изобличење његовим убицама, његове невинне мученичке смрти. Са северне стране стоји црква посвећена архиђа-

кону Стевану, коју су основали в. к. Борецки, где се и његове свете мошти у сребрном љивоту чувају ($\frac{1}{5}$ честица) донешене из немачке цркве архиепископом романским Пахомнијем 1717. По даље стоје многе честице кнезова ољшинских, острошких, хетмана (козачких) коњичких, војвода киевских и митрополита и игумана лаврских. У северном углу овог сабора стоји црква Јована претече а на јужној страни бивша црква трију светаца обраћена је у пребогату лавреку ризницу о којој ћу коју рећи. На пространом горњем боју смештају се само четири цркве, једна у име посетиоца Русне првзваног Андрије, друга преподобном оцу иночества св. Антонију, трећа другу његовом преподоб. Теодосију, а четврта преображају Спаса.

Сад да коју о постанку овог храма прозборимо: Светислав отевши на силу престо царски од старијег брата хтео је ваља савест своју ублажити добрим и побожним делима. Он је у присуству Михаила владике ђурђевског, преподобног Антонија, Теодосија и многе друге братије сам својеручно почео копати темељ лавреки, и дао на зидање ове цркве 50 фунти чиста злата. Цртеж храма снимљен је са цртежа ношеног по небу анђелима над овим местом виђеним и снимљеним кнезом варијашким горе поменутих. Четири искусна дунђера дошла су из Цариграда са многим другим којима је за три године унапред плаћено. Златним појасем кнеза варијашког а жељом знатног бољара Свевлада била је ова црква мерена и имала је оваквих појасева тридесет у дужину, двадесет у ширину, и педесет у висину. Овај је бољар све своје украсе: као кнежевски венац, златан ланац, појас и све друге украсе дао на зидање овог храма, које је ствари наследно од оца. Говоре да је препод. Антоније који је 10 Јулија умр'о видео довршење ове цркве а тако и препод. Теодосије, који је 3. Маја исте 1074 год. умр'о, које неће бити истина. Нестор прича да препод. Теодосије кога је овај в. кнез уважавао и слушао савете његове и ако га је овај свети муж корео за отмицу и саветовао да престо поврати брату старијем, коме и припада, нје доживео довршење лавре, а тим пре још преп. Антоније. 1083. г. велика црква ова украшена је грчким живописом у којој је радњи највише учествовао први руски живописац, св. Алимшије, који је 10 година без паре све цркве живописао и за то докопао се блаженства. 1089. г. била је ова црква сасвим довршена и освећена тадашњим митрополитом киевским Јованом 14. Авг. при V. лавреском игуману Јовану. Гизел описујући ову цркву говори, да је небу подобна. 1096. год. Бојан (Бојак) Полоцки са својим Половцима ову цркву сагоре, братају неку побје, а живе заробљене прода живутима у Корсун. 1240. год. Батније по свом

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

обичају нашао је за добро и овај храм разорити до земље по разорењу Кијева. За дивно је чудо, како се је св. Софија сачувала овог. Можда неверник уплашен св. мајком, о којој смо говорили и одбиен неборимом и нерушимом стеном или дуварем оставио је ову на миру из страха? Другу на истом месту основао је кијевски наместник, кнез ољшински Симеон Александровић. После грдног пожара 1702. год. она је опет обновљена. 1106. год. уњ сарањено је тело кијевског војводе Јоња Тимотића и жене му Маре. Садања црква дуга је са олтарем 22 хв., широка са крстообразношћу или притворима 20 хв. а висока 7 хв. Од крова до крста средњег кубета 15 или свега 22 хвата. Ја се још једном поврати у олтар, да се поклоним мајци Божијој у олтару, коју су Анђели извајали пред св. Алимпијем на очи свију грчких художника, и ми одосмо настојатељу, да га замолимо за ризницу. Његове су ћелије, кад се изађе из лавре лево или јужно од звонаре. Ми чекасмо дуго, док му један млади послушник достави. Овај честни монах изађе и пошто се братски поздравил са оцем посла нас са овим послушником скромном младом, архимандриту. Овога су ћелије од северне стране од лавре. Овај послушник читаше пред вратима неку дугу молитву јасно; пошто се неодговори *амин* он је још једном повтори и тако трећи пут, јер је баш био заспао овај предобри архимандрит. Он одговори из себе *амин*, и овај уђе. Овде се нелупа у врата но оваква молитва чита се и чека на *амин*. Овај предобри господин пође с нама. У лаври отвори нам ризницу, која сва беше напуњена златом и драгим каменом. Овај предобри човек питаше ме о нашим стварима и о Србима врло много. Сажалеваше о робству Срба и он је врло речит, искрен, добар, учен, ни узми ни остави, што наши кажу, но као мудри игуман. 18 великих сребрних судова, позлаћених изнутра, беху напуњени св. миром. Пет оваквих је дано поч. епископу Србу Ковачевићу да у Србију донесе са многим новцима, којима цркве да се помогну. Он ме за ово питаше, но ја незнадох ни речце одговорити му, причаше ми, како су га мрзили у Бечу, же су се и они јаво молили Богу, да се ово св. миро православно, избави из руку римокатолика те да дође у Србију. Овде беше старих еванђеља сва у злату и дијамантима, крстова и кандила од самих дијаманта, одежа салвених од злата и сребра, штака, капа, круна епископских и богатства, која превазилазе описања арапских појета у тисућу и једној ноћи. Тако се блистаху, да често очи заслепљаваше. Кад сам се начудио и кад сам се свега овог до сита нагледао говораше ми, да одем, кад у Москву дођем, у сергијевску лавру, која

је 15 часова од Москве удаљена и тамо богатства, старине и украсе видим, којима за 100 год. сва се Русија може ранити у случају глади. Питаше ме о нашем преосвећеном, о здрављу његовом, о народу и владоцу, при кога помену, овај св. отац клече пред једном прастаром иконом, окићеном у злату и драгом камену чудотворном, помоли се Богу читајући дуге молитве и падајући на земљу мољаше се за наш народ србски, да га Бог избави и сачува, да га укрепи и оснажи, како би могао одпоре давати душманима своје вере и народности. Нисам се могао уздржати а да непушим сузу најтоплијих осећања при овом дејству, при нежном и скромном паду на земљу овог предоброг оца, кога срећа и несрећа наша толико дира, као и мене. Он се још мољаше и у очима његовим блистаху се сузе, које највећма троњавају. Говораше ми, сво богатство наше мало лаврско даћемо на избављење ваше. Ми вас нисмо пре познавали, док смо туђима добро чинили и новце нашим знојем и трудом стечене давали и помагали им, па вас сви ови данас биву. Он знађаше повестницу нашу у прете и много још којешта. Тужаше се праведно на Пољаке и њихове злоупотребе и мучења народа руског, као и садање неправедно устајање и мучење свештенства и живота православног. Ја немогах од овог св. оца растати се, а да му десницу нецелујем. При поласку он ми још и то каза, да на сваки начин одем у лавру сергијевску: „Тамо ћете ви, — рече он — наћи доста за вас љубовитног, што ће вас дирнути; јер ћете опазити биће свога народњег бившег сушстава“ „Непропустите у Москви наћи и двор бивши србски, за време Јована Грозног основан, можда ћете такође наћи и ствари, које ће вам се показати миле и драге. Ако вам узтреба моја препорука, то сам вам готов овог часа дати.“ Ја му благодари; и растасмо се разво један о другом размисљавајући и предпозлажући...

Заробљена девојчица

„добри савети нису шкодљиви,
кад се приме, па ако су и од млађих.“

У оно време кад пророк Јелисеј стањоваше на гори Кармилу, живео је у кући једне соманске жене у Дамаску неки човек по имену Нејеман. Он беше војсковођа цара Сирског, човек чувей и поштовања вредан; но по несрећи његовој, тај чувени и храбри војсковођа беше заражен „проказом.“ Проказа је страшна болест, и

онај кој се њоме зарази не само да је сваком страشان, већ је и семом себи несосан, — свак се од њега боји, и гледа да се с њиме и несретне. У источним пределима и до данас проказеним и недозвољавају живети у варошима, — јер тако је страшна та болест да се ретко лечи и најбољим медицинма, па често и код ових остаје неизлечима.

Једанпут у време рата Сирјана са Јеврејима, — Сирска војска зароби неколико Израилјана, међу којима беше и једна мала девојчица, коју узме за служкињу жена Нееманова. Сирота девојчица одвећ љадиковаше, — она беше изведена из прекрасне родбине, отргнута од родитеља својих и постала робинјца у туђој вароши; по своме дивно је чудно да се ње коснуше страдања њеног господина, али њу су још из малена учили да никад невраћа зло за зло; и будући да је била и онако од природе добра, више пути гледала је са тугом на патње свога господара. Овако сачуствујући патњама свога господара, изађе она једанпут пред своју госпођу, па јој рече: „Кад би господин мој отишао пророку, који живи у Самарјин, зацело би се излечио од проказе.“ (4 цар. 5, 3.) Речи ове што девојчица изрече, допреше не само до Неемана, но и до самог цара Сирског, који одма спреми и посла свога војсковођу — Неемана — с великим даровима цару израиљском, и писмом једним, у коме га мољаше да Неемана, који к њему долази, излечи од проказе. Кад цар израиљски прочита писмо, узнемира се тако, да је и своју одећу за знак силног гњева и љутње исцепао, па повика: „Та зар сам ја Бог, што умртљава и оживљава, те да мени пиље на лечење прокаженог човека?! — Помислите само и погледајте, са чим он подилази к мени? (IV. цар. 5, 7) Кад пророк Елисеј, човек Божи, чух да је цар израиљски и одећу своју изцепао од љутине, дође к' цару, па рече: „Зашто цеш одећу своју? Пошљи прокаженог нек к' мени дође, па ће видети који је пророк у Израиљу.“

За овим дође Нееман са својим коњма и колима и стане на улици пред кућом Елисеја. Елисеј му преко свог посланика рече: „Иди те се окупај седам пута у Јордану, па ћеш оздравити.“ Нееман се на ово расрди: Јер он мишљаше да ће пророк доћи сам к' њему, па да позове у помоћ Бога свога и тек пошто се дотајне рукама до њега да ће оздравити; те зато и проговори љутито: „Та зар вода у рекама Дамаским вије боља од свију вода израиљских? И зар се ја нисам могао и у њима окупати па очистити?“

Реке Дамаске пружале су се преко долина, које бяху обрасле тамно — ладовитим шумицама, и прекрасним плодноним усевима;

брегови њени беху живописни, изобилни и прекрасни. Напротив пак Јордан је стајао сасвим другаче; брегови његови беху по већој чести брдовити и каменити а околине пусте и неплодне. Одтуда се и објасњава она охолост Нееманова кад преузношаше реке свога отачаства и пределе преко којих оне теку. Но међутим слуге Нееманове бејаху паметније од њега, те почеше убеђавати свога господина да испуни заповест пророкову говорећи: „господине! та зар ти неби учинио и што више и значајније кад би ти пророк наложио, а камоли да идеш и да се у Јордану окупаш?“ Кад ово Нееман чух оде и окупа се седам пута у Јордану, као што му је Елисеј заповедио, за чим одма тело његово, по речима св. писма „постаде тако чисто, као тело детњане, јер се савршено изцели“ Испуњен великом благодарношћу према пророку Божијем он и сам признаде за најсилнијег Бога, — Бога израиљског. Нејеман се после овога врати здрав и радостан у своју домовину — у Дамаск. А ону заробљену девојчицу, по чијим је саветима и речима постао од проказе здрав, после овога ослободи из робства и поврати њеној родбини.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Цркви неготинској поклонили су: Риста Стефановић мумџија један полилеј од шлифованог стакла у вредности 40 њ. Илија Борђевић ћурчија, један баријак у вред. 6 њ. Димитрије Петковић (Чубарац), једну икону св. Богородице у вредн. 2 њ. Захарија лебар два чирака паквонска и четири воштане свеће у вред. 30 гр. чарш. На оваковим даровима, особито првог врло знаменитог дара, свештенство неготинско са таторима изјављује дароватељима пред публиком особиту благодарност, тврдо уверавајући их, да ће благодарно свештенство увек топло молити се свевишњем за здравље и спасење душе њихове и целе њихове фамилије.

У Неготину 19. Априла 1870 год.

Свештенство и татори
цркве неготинске.

Н е к р о л о г .

Архимандрит манастира Драче Григорије, после кратког боловања 23. окт. м. умрјео је. А на његово место постављен је за настојатеља у Драчу Филотије досадањи јеромонах мон. Благовештења.